

แจกของขวัญ “จูงใจผู้สูงอายุ” ตรวจสุขภาพในวันผู้สูงอายุ ใช้งบประมาณฟุ่มเฟือยหรือไม่ ?

โดย นายปกครอง

ของขวัญ 100 บาท อาจไม่ได้มากมายเมื่อเทียบกับค่าครองชีพในยุคปัจจุบัน แต่เมื่อเป็นเงินหลวง การใช้จ่ายจึงต้องเป็นไปตามระเบียบราชการและตรงตามวัตถุประสงค์ เงินจำนวนนี้จึงกลายเป็นชนวนเหตุของคดีความ เมื่อเทศบาลแห่งหนึ่งมีการนำไปจัดซื้อของขวัญเพื่อแจกผู้สูงอายุที่มาตรวจสุขภาพและออกกำลังกายในวันสงกรานต์ซึ่งถือเป็นวันผู้สูงอายุด้วย โดยฝ่ายตรวจสอบมองว่าเป็นการใช้งบประมาณผิดประเภท เพราะ “ไม่มีของขวัญ งานก็เดินได้” มาดูกันว่า การเบิกค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมเช่นว่า จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ? หรือว่าผู้เกี่ยวข้องต้องชดใช้เงินคืนให้แก่เทศบาลหรือไม่ ?

เรื่องมีอยู่ว่า ...สำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดได้ตรวจสอบงบการเงินของเทศบาลแห่งหนึ่งแล้วพบว่า มีการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่ไม่อาจเบิกจ่ายได้ และได้มีข้อเสนอแนะให้เทศบาลเรียกเงินจากผู้รับผิดชอบคลังของเทศบาล ซึ่งได้แก่ การเบิกจ่ายค่าจัดซื้อของขวัญสำหรับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการจัดงานวันผู้สูงอายุในเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 950 คน เป็นเงิน 95,000 บาท โดยเห็นว่าการจัดซื้อของขวัญดังกล่าวไม่ใช่เป็นการส่งเสริมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพราะเป็นการจัดซื้อของขวัญสำหรับผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมตามโครงการ โดยลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือไว้เป็นหลักฐาน อีกทั้ง ไม่ถือเป็นจารีตประเพณี กรณีจึงไม่อยู่ในข่ายที่จะเบิกจ่ายเงินงบประมาณได้

ต่อมา เทศบาลได้มีหนังสือชี้แจงข้อทักท้วง แต่สำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดยืนยันว่า ยังไม่มีเหตุผลเพียงพอ เทศบาลจึงมีหนังสือชี้แจงและรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด โดยผู้ว่าฯ ได้วินิจฉัยโดยเห็นพ้องกับความเห็นของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด เทศบาลจึงยื่นอุทธรณ์คำวินิจฉัยของผู้ว่าฯ ซึ่งผู้ว่าฯ ยืนยันความเห็นเดิม พร้อมทั้งรายงานผลการวินิจฉัยไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เทศบาลจึงยื่นฟ้องผู้ว่าฯ (*ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1*) ต่อศาลปกครอง เพื่อขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ดังกล่าว

ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ว่าฯ ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ? โดยต้องพิจารณาก่อนว่าการจัดซื้อของขวัญให้ผู้สูงอายุกรณีดังกล่าว เป็นการใช้งบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์โครงการและเป็นการใช้จ่ายเงินที่จำเป็นและประหยัดหรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ในการจัดทำโครงการพิพาท ซึ่งนอกจากจะเป็นการจัดงานเนื่องในโอกาสวันสงกรานต์แล้ว ยังเป็นการจัดงานเนื่องจากเป็นวันผู้สูงอายุตามที่รัฐบาลกำหนดให้วันสงกรานต์เป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติด้วย และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ก็เป็นการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำโครงการ ซึ่งมีทั้งในส่วนของการจัดงานวันสงกรานต์และวันผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยในส่วนพิธีสงฆ์และรดน้ำดำหัวย่อมเป็นกิจกรรมในส่วนประเพณีวันสงกรานต์ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในส่วนนี้ย่อมเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามมาตรา 16 (11) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมาตรา 50 (8) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

แม้การตรวจสุขภาพและการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ มิใช่กิจกรรมในส่วนของประเพณีวันสงกรานต์ ที่ไม่อาจถือได้ว่าการมอบของขวัญให้แก่ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมตรวจสุขภาพและออกกำลังกาย เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ แต่โดยที่โครงการจัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์เป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้วันสงกรานต์เป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติด้วย และการดำเนินกิจกรรมตรวจสุขภาพ กิจกรรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ย่อมทำให้ผู้สูงอายุทราบว่าตนมีสุขภาพดี หรือมีปัญหาสุขภาพในเรื่องใดบ้าง สามารถทำกิจกรรมออกกำลังกายอย่างไรได้บ้าง อันเป็นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเพิ่มความใส่ใจในการที่จะดูแลรักษาสุขภาพของตนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสุขภาพหรือให้ปัญหาสุขภาพลดน้อยลง ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้สูงอายุเองและไม่เป็นภาระแก่บุคคลในครอบครัว รวมทั้งสังคมโดยรวม

การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งส่วนใหญ่ มักจะละเลยหรือไม่ให้ความสำคัญในการตรวจสุขภาพและการออกกำลังกาย การจัดให้มีการมอบของขวัญสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงเป็นการจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุ และการมอบของขวัญในราคา 100 บาท ย่อมเป็นการจ่ายเท่าที่จำเป็นและประหยัด อันเป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดีได้ถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0313.4/ว 1347 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2541 และ ที่ มท 0808.4/ว 3722 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2555 ซึ่งกำหนดให้เบิกจ่ายได้ตามงบประมาณที่ตั้งไว้โดยจำเป็นและประหยัด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ กรณีจึงเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาผู้สูงอายุตามมาตรา 50 (7) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาลฯ และในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนชราตามมาตรา 16 (10) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฯ อันเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ว่าฯ จึงเป็นการพิจารณามีความเห็นที่คลาดเคลื่อนและไม่สอดคล้องด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อร. 171/2567)

จากคดีดังกล่าวสรุปได้ว่า การที่ท้องถิ่นหรือเทศบาลจัดกิจกรรมวันสงกรานต์ และวันผู้สูงอายุด้วย โดยมีการจัดซื้อของขวัญชุดละ 100 บาท เพื่อแจกให้ผู้สูงอายุที่มาตรวจสุขภาพและออกกำลังกาย อันถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมวันผู้สูงอายุ โดยเป็นการจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม และเป็นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเพิ่มความใส่ใจในการที่จะดูแลรักษาสุขภาพ กรณีจึงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดงาน และเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ราคาของขวัญชุดละ 100 บาท ถือเป็นการจ่ายเท่าที่จำเป็นและประหยัดตามระเบียบและหนังสือสั่งการของมหาดไทยแล้ว นั้นเองครับ ...

(ปรึกษาการฟ้องคดีปกครองได้ที่ “สายด่วนศาลปกครอง 1355”)